

De fascinerende wijngeschiedenis van Moldavië

beknopte samenvatting van Caroline Gilby's The Wines of Bulgaria, Romania and Moldova, p. H16 t/m H18, Esmee Langereis

Na een paar eeuwen deelstaat te zijn geweest binnen het nuchtere Ottomaanse rijk, komt het oostelijk gelegen deel van Moldavia in 1812 onder Russisch gezag. Rusland was al sinds de 16e eeuw de grootste afnemer van Moldavische wijnen en laat er geen gras over groeien: de wijnproductie heeft direct hun focus. Er worden duizenden Duitse, Poolse, Zwitserse en Franse boeren families aangespoord om naar de dunbevolkte steppen van Bessarabië te trekken en daar wijn te gaan maken.

In de 19e eeuw schieten de wineries als paddestoelen uit de grond, waaronder de nu beroemde huizen Purcari en Castel Mimi. Er wordt een School voor Viticultuur opgericht en een van de wijnen wint goud in Parijs. De reputatie als herkomstgebied is gevestigd. De Russische adel is grootafnemer, en het door phyloxera geteisterde Europa klopt ook aan de deur. Maar helaas bereikt de druifluis in 1886 ook Moldavië. In plaats van lering te trekken uit effectieve bestrijdingsmethodes in Europa, zoals enten - wordt door rampzalig mismanagement en vriendjespolitiek 180.000 ha wijngaard volledig verwoest. Het betreft vooral nieuw geplante Franse variëteiten, die nadien vaak vervangen worden voor resistente hybrides.

In het begin van de 20e eeuw zijn de Bessarabische wijnen nog onverminderd populair; het merendeel wordt geëxporteerd (de lokale bevolking drinkt sterker spul), ook wijnen van autochtone druiven als bijvoorbeeld rara neagra. Na WO1 komt de wijnindustrie volledig op z'n kop te staan; Bessarabie verklaart zich onafhankelijk, en sluit zich aan bij Roemenie. Onder Roemeens gezag wordt het land onteigend en herverdeeld onder de boerenbevolking.

Als de Sovjet Unie in 1940 het gebied opnieuw annexeert en in 1944 de Moldavische Socialistische Sovjet Republiek (MSSR) opricht, bestaat het wijnlandschap voornamelijk uit kleine wijndomeinen van 5 ha., voor 90 procent beplant met hybrides door boeren die geen geld hadden voor dure geënte stokken, en de rest met westerse variëteiten plus een handjevol autochtone rassen die bestand waren tegen de druifluis, zoals plavaie, mustoasa, rara neagra en busuioaca.

Onder Stalin breekt een vreselijke tijd aan; schaarste en hongersnood, de installatie van kolchozen en sovchozen (staatsboerderijen van duizenden ha) en deportatie van rijke boerenfamilies naar Siberie. Na zijn dood investeert de Sovjetunie opnieuw op grote schaal in de wijnindustrie: met mechanisatie, kunstmest en een hoger opbindsysteem drijft men de productie sterk op. Ook worden er meer nobele variëteiten en kou-resistente rassen als viorica en alb de onitcani aangeplant.

Vanaf de jaren 50 weten de Sovjets in dertig jaar tijd het deelstaatje uit te laten groeien tot ongekende wijngigant: in 1983 is de MSSR de nummer 6 grootste wijnproducent ter wereld!

Door de strakke vijfjaren-planning gericht op het behalen van kwantitatieve doelen, is er op dat moment echter weinig meer over van de kwaliteit waar de wijnen ooit om bekend stonden. Pas als Rusland wegvalt als grootafnemer, is het land genoodzaakt die kwaliteit weer te hervinden.

In 1991 wordt de Onafhankelijke Republiek Moldavië uitgeroepen, en gestart met modernisering en landhervorming. Door de verschillende belangen van diverse bevolkingsgroepen (Russen, Oekrainers, Moldaviërs, Bulgaren en Gagauzen) kan er intern maar moeilijk overeenstemming worden bereikt hoe de duizenden hectaren van de gemeenschappelijke en staatsboerderijen te verdelen. Een probleem dat USAID, het IMF en de Wereldbank wel willen helpen oplossen: in '98 wordt het nationale landplan opgesteld: een miljoen begunstigen krijgen allen ca 1.5 ha land, met een mix aan gewassen - zo eerlijk mogelijk, maar zonder rekening te houden met hun ervaring en expertise. Het land is nu totaal versnipperd, en de landbouwproductiviteit keldert in tien jaar tijd met bijna 70 procent. De wijnproductie krijgt ook een zware klap.

Ook na de onafhankelijkheid blijft Rusland de grootste wijnafnemer van Moldavië. Met name goedkope, merkloze halfzoete wijnen in protserige flessen. Met wijn als belangrijkste economische pijler en exportproduct, blijft Moldavië in deze constructie toch sterk afhankelijk van Rusland.

Wanneer er in 2006 onenigheid ontstaat rond de grensgebieden Transjestrje en Oekraïne, doet Rusland alle wijn uit Moldavië in een boycot. Het betekent een miljoenenverlies voor een al straatarm land, een nationale economische ramp. Honderden wineries gaan failliet. Twee jaar later wordt de ban weer opgeheven, maar het kwaad is geschied; de Russische markt is inmiddels ingenomen door concurrentie uit oa Bulgarije. Behalve het verlies van Moldavië's belangrijkste afzetmarkt, blijkt het onmogelijk om een nieuwe te vinden: geen enkel ander land blijft die zoete goedkope rommel. Het is tijd voor drastische veranderingen.

De afgelopen 15 jaar heeft Moldavië een enorme ontwikkeling doorgemaakt; bureaucratische regels worden afgeschaft, nieuwe stokken en andere druifsoorten aangeplant, meer passend bij de westerse smaak. Belangrijke factoren in dit proces, zijn de hulp van Westerse consultants en allerlei geopolitieke potjes met budget om de wijnindustrie op de rails te krijgen, en de wijnen van Moldavië te promoten bij ons westerlingen.